

Štátny okresný archív v Nitre

Súčasný Štátny okresný archív v Nitre vznikol v r.1960 po reorganizácii štátnej správy z troch bývalých okresných archívov v Nitre, vo Vrábľoch a v Zlatých Moravciach, ktoré sa konštituovali v r.1954 v zmysle vládneho nariadenia č.29/54 zo 7.5.1954.

Jedným z prvých archivárov, ktorí pomáhali budovať Okresný archív v Nitre, bol od r.1952 Ľudovít Führieh, ktorý sústreďoval archívny materiál z okresu Nitra a položil tak základy k vytvoreniu Okresného archívu v Nitre. Po ňom pôsobili vo funkcii okresných archivárov Emil Zdychavský /1959-1960/, Ján Behinský /1960-1961/, Ernest Vítek /1961-1970/, Viktor Chrastina /1971-1981/, Ing. Jozef Šipoš /1971-1987/, Edita Bányiová /1987-1992/, ktorú vystriedala vo funkcii terajšia riaditeľka Mgr. Eva Gulkášová.

Okresný archív v Nitre sídlil pôvodne v budove bývalého Mestského národného výboru. Pre nedostatok

priestorov boli zhromaždené písomnosti uložené na rôznych miestach, ktoré nie vždy vyhovovali archívnym. Pomerne veľké množstvo archívneho materiálu bolo znehodnotené práve z tejto príčiny. V r.1958 získal Okresný archív v Nitre priestory v budove bývalého Župného domu, čím sa vytvorili podmienky pre lepšie sústredenie archívneho materiálu.

V r.1963 sa do Okresného archívu v Nitre začal sústreďovať archívny materiál z bývalých okresných archívov vo Vrábľoch a v Zlatých Moravciach.

Od r.1984 je Štátny okresný archív v Nitre umiestnený v prenájatých priestoroch v Horných Krškanoch, Pod Katrušou 1, kde preň bola zadapovaná budova bývalej Základnej deväťročnej školy.

Archívny materiál je uložený v 10 depotech s celkovou plochou 553 m2. V priebehu rokov sa však skladové priestory zaplnili a Štátny okresný archív v Nitre má už len minimálnu úložnú rezervu. V

pripade, že priestorové problémy archívu nebudú v blízkej budúcnosti riešené, opäť dôjde k stavu, aký bol pred rokom 1958 a archívny materiál bude musieť byť umiestnený v priestoroch mimo budovy, prípadne jeho preberanie bude zmrazené.

V Štátnom okresnom archíve v Nitre pracuje v súčasnosti 5 odborných pracovníkov, ktorí sa starajú o 711 archívnych fondov v rozsahu cca 3,043,81 bm.

Z tohto množstva archívneho materiálu bolo k 31.12.1997 zinventarizovaných, prípadne skatalogizovaných 934,75 bm, roztriedených a usporiadaných 1.853,04 bm archívneho materiálu. Neusporiadaný archívny materiál predstavuje cca 256,02 bm.

Najstarším a najväčším archívnym fondom je Magistrát mesta Nitra /1609-1922/. Medzi jeho písomnosťami sa nachádzajú vzácne dokumenty, ako sú napr.: Privilégium mesta Nitra z r.1633, Štatút mesta Nitra z r.1772, Artikuly vinohradníckej obce Zobor z r.1692, Artikuly Cechu murárov z r.1745 a listina Nitrianskeho biskupa Jána Gusztiňiho, vydaná pre mesto Nitra z r.1766.

V Štátnom okresnom archíve v Nitre sú ďalej uložené archívne fondy úradov štátnej a verejnej správy: Okresné úrady Nitra, Vrábľa, Zlaté Moravce /1923-1945/,

Hlavnoslúžňovský úrad vo Vrábľoch /1938-1945/, Okresné verejné sprostredkovateľne práce /1933-1940/, Úrady práce /1929-1945/, Okresné výbory vicinálnych ciest /1915-1944/, Okresná starostlivosť o mládež /1929-1960/, ako aj fondy úradov okresnej správy po roku 1945: Okresný národný výbor Nitra, Vrábľa, Zlaté Moravce a Jednotný národný výbor Nitra /1949-1954/, ktoré predstavujú najmladší archívny materiál.

Miestnu štátnu správu a samosprávu reprezentujú archívne fondy obecných a obvodných notárskych úradov /1708-1945/, Mestský úrad v Nitre /1923-1945/, ako aj fondy miestnych národných výborov a obvodných úradov MNV.

Súdnicтво a prokuratúra sú zastúpené archívnymi fondami Okresný súd Nitra, Vrábľa, Zlaté Moravce /1872-1960/, Okresná prokuratúra Nitra, Vrábľa, Zlaté Moravce /1948-1960/, Verejný poručník pre obvod Okresného súdu v Nitre a v Zlatých Moravciach /1944-1952/.

V Štátnom okresnom archíve v Nitre sa ďalej nachádzajú fondy orgánov finančnej správy: Daňová správa v Nitre a v Zlatých Moravciach /1933-1949/, Katastrálny meračský úrad Nitra a Zlaté Moravce /1850/1929-1950/.

Rozsiahlu časť archívneho materiálu tvoria archívne fondy orgánov školskej správy: školské inšpektoráty a školské

stolice /1869-1949/ a fondy základných, stredných a učňovských škôl /1856-1985/.

V Štátnom okresnom archíve v Nitre sú ďalej uložené archívne fondy osvetových zariadení, politických a odborových organizácií, hospodárskych organizácií, podnikov, družstiev, JRD, spoločenských a záujmových organizácií, branných a športových organizácií, spoločenstiev, spolkov, pozostalosti a zbierky.

Pisomnosti uložené v Štátnom okresnom archíve v Nitre sú priebežne sprístupňované, aby mohli slúžiť svojmu účelu: pre odbornú a vedeckú činnosť a diplomové práce vysokoškolských študentov, ako názorné pomôcky pri prednáškach a seminároch.

Bádateľské služby využilo za uplynulých 5 rokov 129 bádateľov, prevažne domácich, ktorí čerpali väčšinou z archívnych fondov okresných úradov, notárskych úradov, Mestského úradu v Nitre, okresných národných výborov, miestnych a mestských národných výborov, z fondov škôl a školských inšpektorátov a stolíc.

Ďalším, v súčasnosti najfrekventovanejším spôsobom využívania archívnych dokumentov je vydávanie správnych informácií /vybavovanie žiadostí súkromných a právnických osôb/, ktoré v poslednom období súviseli najmä so

súdnymi a mimostúdnymi rehabilitáciami, reštitúciami, prevodmi nehnuteľností, dokazovaním vlastníckych práv a pod.

Za posledných 5 rokov zaevidoval Štátny okresný archív v Nitre 3.765 podaní. Najbohatším rokom na podania bol r.1992, kedy ich počet činil 1.074 a r.1993 so 784 podaniami. V nasledujúcich rokoch počet podaní mierne poklesol, ale už v r.1996 bolo evidovaných 712 podaní a rok 1997 naznačuje ďalší nárast.

Pri vydávaní správnych informácií boli najviac využívané archívne fondy katastrálnych meračských úradov, okresných súdov, okresných národných výborov, mestských a miestnych národných výborov.

Práce spojené s vydávaním správnych informácií /vyhládanie, vyberanie z depotov, evidencia, číslovanie strán, vypĺňanie reverzov, kontrola spisov po vrátení, zakladanie spisov do fondov a pod./, sú časovo veľmi náročné, čo sa vzhľadom na narastajúci počet podaní a ich komplikovanosť nevyhnutne odraža na intenzite sprístupňovania archívneho materiálu, ako aj na iných odborných činnostiach.

V súvislosti s reorganizáciou štátnej správy v r.1996 a sťahovaním sídiel úradov musia pracovníci ŠOKA v Nitre zvládať aj nárazové akcie súvisiace s provizórnym ukladaním dokumentov v náhradných

priestoroch novovzniknutých úradov, dozorovať ich registratúrne strediská, častejšie zaškoľovať a metodicky usmerňovať nových pracovníkov úradov a venovať väčšiu pozornosť predarchívnej starostlivosti.

Spolupráca s novovzniknutými orgánmi štátnej správy je však sťažená nedostatkom dôsledných právnych noriem, neodborným prístupom zodpovedných

V roku 1996 oslávil Archív Slovenskej televízie 35. výročie svojho vzniku. Toto malé jubileum zostalo trochu v tieni 40. výročia vzniku našej mladej mediálnej inštitúcie - Slovenskej televízie. V depozítoch Archívu STV je uložený obrovský archívny potenciál, ktorý má z historického a kultúrneho hľadiska pre slovenský národ nezastupiteľnú hodnotu. Poslaním inštitúcie akou je Slovenská televízia, je v súlade so zákonom slúžiť verejnosti tvorbou a vysielaním programov a súčasne v duchu zákona archívovať programové, významné dokumentačné a iné fondy ako národné kultúrne hodnoty.

Televízne diela uložené v Archíve majú konkrétnu výpovednú hodnotu o čase svojho vzniku, o ľuďoch ktorí ich tvorili, obnažujú minulé deje a zachytávajú neopakovateľnosť tvorivého úsilia televíznych tvorcov.

Archív Slovenskej televízie má v súčasnosti týchto šesť oddelení: Informačné stredisko, Videotéka, Filmotéka, Fonotéka, Oddelenie listinných dokumentov a Oddelenie technických činností.

V každom z týchto oddelení sa uchováva, odborne spracováva a sprístupňuje množstvo dokumentov na

pracovníkov, ako aj nedostatkom priestorových a materiálno-technických podmienok.

Eva Gulkašová

Archív Slovenskej televízie

rôznych typoch nosičov. Od filmových cez telemagnetické, audiálne až po písomné dokumenty. Vytvorením Informačného strediska ako garanta ucelených zápisov do vybudovanej počítačovej siete sme postupne zmapovali podstatnú časť archívnych audiovizuálnych dokumentov. Vhodne koncipovaná rešeršná stratégia umožňuje oprávneným užívateľom a našim informatikom prehľadávať v celej našej databáze požadované informácie o vyrobených televíznych reláciách. V televíznom archíve je na rôznych druhoch záznamových médií uložená pamäť a um nášho národa. Okrem dokumentov o rozvoji Slovenskej televízie, archivujeme množstvo umelecky hodnotných filmov, televíznych inscenácií, dokumentov, veľké množstvo reportáží a spravodajských šotov, mapujúcich rozvoj našej vlasti vo všetkých možných podobách a oblastiach ľudskej činnosti.

Rozsah fondu Archívu Slovenskej televízie dokumentuje stav jednotlivých subfondov k 1.1.1997:

Filmotéka	66.989 archívnych jednotiek
Videotéka	28.425 archívnych jednotiek
Fonotéka	29.822 archívnych jednotiek
Referát seccí	
nárov	86.638 archívnych jednotiek
Notové materiály	13.026 archívnych jednotiek

Fotomateriál 127.544 archívnych jednotiek

Priebežnou inventúrou a následným skartačným procesom sa tento stav upravuje. Uchovávaným filmovým dokumentom zabezpečujeme oddelením technických činností pravidelnú technickú údržbu a opravu.

Odtdelenie Videotéky Archívu STV sa svojou pracovnou náplňou podieľa na výrobe a vysielaní Slovenskej televízie, ktorá je nielen pôvodcom televíznych relácií, ale aj ich najväčší užívateľ vo vlastnom vysielaní a v reprízovej politike.

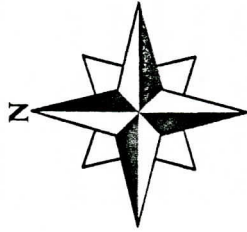
Priestory, technické vybavenie, ale aj primerané spoločenské ocenenie prác, spojených s ochranou, údržbou, spracovávaním a sprístupňovaním archívnych dokumentov Slovenskej televízie boli a stále sú nedostatočne riešené.

V roku 1996 bola vedením STV schválená štúdia „Modernizácia Archívu STV“, ktorú v spolupráci s Útvorom technického rozvoja predložil do kolégia ÚR STV bývalý vedúci Archívu Ing. R.Mader-Kutsky. Uvedená štúdia konečne rieši nevhodné podmienky deponovania najzávažnejších rozmmožovacích filmových materiálov. Novovytvorené priestory budú spĺňať klimatické a úložné podmienky na úrovni doby.

Najviac ohrozené archívne dokumenty na videopásoch sú zaznamenané na archaickom type 2"videonošiča /tzv. A-videopás/. Uvedená technológia je v zániku už od konca 70.rokov. Archív STV má ešte stále približne 4.000 relácií /z pôvodného počtu 6.000/ na tomto type nošiča. Prírodná degradácia A-pásov a opotrebovanosť príslušných záznamových strojov nás núti v čo najkratšom čase všetky zachované relácie prepísať na perspektívny nosič. V súčasnom období sa perspektívnym nosičom javí Betacam-digital /d/. V sobotici marca roku 1997 uvádza STV do prevádzky prepisové pracovisko v systéme prepisu A - D - VHS. Masívnym prepisom sa pokúsime

zachrániť všetky relácie nielen pre potreby reprízovej politiky STV, ale toto bohaté kultúrne dedičstvo zachováme aj pre dokumentovanie histórie vzniku televíznej tvorby na Slovensku. Fond archívnych audiovizuálnych dokumentov STV približuje nielen celé obdobie a vývoj spoločnosti vo všetkých oblastiach, ale aj umeleckú tvorbu slovenských a svetových autorov, interpretov, realizátorov a veľké osobnosti slovenského kultúrneho, spoločenského a politického života.

Viera Gregorová

Zo sveta

Organizácia archívov v Poľsku

O poľských archívoch mnohí archivári na Slovensku dozaista poznajú podrobnejšie informácie, ako to nasledujúce riadky prinesú, no považujem predsa za užitočné aby som z príspevku

kolegyne Anny Laszukovej, pracovníčky Generálneho riaditeľstva archívov vo Varšave, ktorý nám predniesla na medzinárodnej stáži vo Francúzsku v uplynulom roku, vybrala pre Vás

niekoľko údajov, ktoré azda sú zaujímavé o to viac, že sa jedná o štát, kde systém archívnictva taktiež vychádzal zo sovietskeho vzoru, no napriek tejto skutočnosti vykazuje určitú jednotnosť v organizácii.

Doteraz platný poľský archívny zákon bol prijatý v roku 1983, a naši kolegovia podobne ako my pripravili nový zákon v uplynulých rokoch, o jeho prijatí zatiaľ však nemám údaje. Podľa zákona z roku 1983 archívy sú riadené Generálnym riaditeľstvom archívov, ktoré je začlenené do Ministerstva kultúry. Pri riaditeľstve pracuje niekoľko kolektívnych orgánov: Archívna rada, Metodická komisia /schvaľuje dôležitejšie archívne pomôcky/, Hodnotiaca komisia /usmerňuje najdôležitejšie zásady triedenia a skartácie / a Nákupná komisia. Všetky sa schádzajú niekoľkokrát do roka, podľa potreby.

Ďalšie dve zložky Generálneho riaditeľstva a to Vydavateľská služba a Informačné centrum pracujú permanentne. Prvá pripravuje časopis Archeion a druhá sústreďuje všetky archívne pomôcky a vedie evidenciu o fondoch nachádzajúcich sa v štátnych alebo v súkromných archívoch.

V Poľsku boli v roku 1996 tri centrálné archívy a 29 vojvodských archívov, ktoré mali 59 filiálok a 6 miestnych úradov.

Tri centrálné archívy sa nachádzajú vo Varšave. Archív starších dokumentov uchováva písomnosti do roku 1918 /popri ňom pracuje aj reštaurátorská dielňa/. Archív nových dokumentov uchováva písomnosti po roku 1918, a Archív audiovizuálnych dokumentov uchováva fotografie, filmy a vyhotovuje mikrofilmy. Štátne archívy sa nachádzajú v 29 sídlach z existujúcich 49 vojvodstiev. Všetky archívy uchovávajú dokumenty z jedného alebo z viacerých vojvodstiev. Prevažná väčšina z nich / až 20 / má svoju filiálku.

Koncom roka 1995 štátne archívy v Poľsku uchovávali 210 km archívnych dokumentov, z ktorých 115 km už bolo inventarizovaných. Okrem štátnych archívov samozrejme aj iné verejné archívy uchovávajú archívne dokumenty, ktoré však nie sú podriadené generálnemu riaditeľstvu archívov, avšak ovplyvňujú ich činnosť. Do tejto skupiny archívov patrí Archív armády, Archív Ministerstva zahraničných vecí, archív Minitterstva vnútra, Archív sejmu, Archív kancelárie prezidenta.

Aj ďalšie archívy tzv. medziarchívy sú pod kontrolou Generálneho riaditeľstva, sem patria štátne inštitúcie ako Akadémia, centrálny štatistický úrad, centrálna evidencia, rozhlas a televízia, okrem toho všetky vysoké školy, múzeá a

knížnice. Súkromné archívy nie sú kontrolované Generálnym riaditeľstvom. Sú to archívy politických strán, cirkevné archívy, každý z nich však má možnosť uložiť svoje písomnosti ako depot do štátneho archívu.

Nový pripravovaný zákon podľa slov poľskej kolegyne by mal priniesť

nový pohľad najmä z hľadiska verejných archívov. Redakcia Fóra samozrejme po jeho získaní bude vás o ňom informovať.

Veronika Nováková

Medzinárodný program UNESCO „Pamät' sveta“

Svetové dokumentárne dedičstvo odráža rôznorodosť národov, kultúr, ľudí, jazykov. Je zrkadlom svetovej civilizácie a jej pamäťou. Táto pamäť je však krehká, zraniteľná a permanentne ohrozená. V dôsledku prírodných, ale bohužiaľ aj človekom, či ľudstvom spôsobených pohrôm sa každým dňom nenávratne strácajú jedinečné doklady histórie sveta, jeho kultúry, umenia, vedy a poznania. V celosvetovom meradle množstvo dokumentov doslova zamiká v dôsledku prirodzeného starnutia, negatívnych vplyvov prostredia, prírodných katastrof i vojen, fyzického opotrebovania, ale aj nedostatočných podmienok uloženia, ochrany a konzervovania.

Vychádzajúc zo základných princípov svojho poslania a uvedomujúc si zodpovednosť za stav a situáciu v oblasti

svetového dokumentárneho bohatstva a dedičstva, UNESCO v roku 1993 na svojej 28. Generálnej konferencii schválilo a začalo rozvíjať celosvetový program „Pamät' sveta“. Medzi jeho hlavné ciele patria:

- zavedenie nového prístupu k záchrane, uchovaniu, rekonštrukcii, ochrane a spracovaniu ohrozeného svetového dokumentárneho dedičstva;
- zabezpečenie optimálnych podmienok jeho bezpečnosti, uloženia, konzervovania a reštaurovania;
- vytvorenie podmienok demokratizácie, uľahčenie jeho prístupovania a čo najširšie poskytovanie informácií o ňom;
- zavádzanie moderných digitálnych technológií, dokumentácia, spracovanie a sprístupňovanie dokumentárneho dedičstva

na médiách vysokej kvality, špeciálne na CD-ROM;

- vytvorenie optimálnych podmienok na ich produkciu, celosvetovú rozšírenosť a dostupnosť a iniciovanie kampaní a podporných aktivít smerujúcich k tvorbe finančných zdrojov na podporu projektov a ich praktickú realizáciu.

V tejto oblasti sa už v niektorých krajinách dosiahli konkrétne výsledky. Na ilustráciu uvádzame aspoň úspešnú realizáciu prvého pilotného projektu a produkciu CD-ROM vydaného Národní knihovnou v Prahe v priamej spolupráci s UNESCO a firmou Albertina Icome Ltd., ktorý predstavuje súbor najcennejších rukopisov a historických dokumentov zo zbierok a fondov pražského Klementína. Národná knihovna na tento projekt nadviazala aj vydaním ďalších 4 titulov na CD-ROM a vytvorila pevný základ digitálnej dokumentárnej edície Memoriae Mundi Series Bohemica.

Aj Slovenská republika sa chce aktívne zapojiť do týchto činností. Na základe iniciatívy Slovenskej komisie pre UNESCO, Ministerstva kultúry, Slovenskej národnej knižnice, Slovenského národného archívu i ďalších inštitúcií bol založený 13.2.1996 Slovenský výbor pre medzinárodný program „Pamäť sveta“ /SVPPS/, zložený z popredných odborníkov z oblasti archívstva,

knihovníctva, ochrany dokumentárneho dedičstva, informatiky, zástupcov Slovenskej akadémie vied i ďalších inštitúcií.

Poslaním Výboru je aktívne sa podieľať na realizácii tohto programu UNESCO, pripravovať a realizovať projekty na sprístupnenie prostredníctvom CD-ROM unikátne diela slovenského dokumentárneho dedičstva, ktoré sú vedeckou komunitou považované za nedeľiteľnú súčasť svetového kultúrneho dedičstva. V súčasnosti sú pre spoluprácu s UNESCOm navrhnuté dva projekty.

Prvým z nich je projekt „Iluminované kódexy knižnice Bratislavskej kapituly“. Knižnica Bratislavskej kapituly, uložená v Slovenskom národnom archíve, predstavuje v kontexte písomného kultúrneho dedičstva Slovenska jedinečný fenomén svojim rozsahom /viac ako 3000 zväzkov/, starobylosťou /knižné diela od 12. do 19. storočia/ i obsahom dobovej proľánnej a náboženskej literatúry. Táto knižnica súčasne obsahuje najrozšírenejší, najucelenejší a historicky i umelecky najvzácnejší súbor stredovekých rukopisných knižných diel na Slovensku. Súbor umožňuje sledovať vývoj knižnej kultúry stredovekej Bratislavy z mnohých aspektov a v širších európskych súvislostiach. Z obsahového a

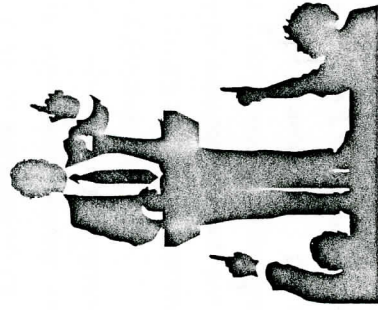
typologického hľadiska ide o liturgické knihy /antifonáre, misály a psalteriá/, rozsiahly komplex teologickej spisby, diela z oblasti kanonického a svetského práva i profáne literárne druhy /slovníky, jazykové glosáre, encyklopédie/. V prvej fáze realizácie projektu sa počíta so spracovaním skupiny významných antifonárov na CD-ROM, čím by sa zároveň vytvoril základ pre digitálnu edíciu slovenskej proveniencie, ktorá by umožnila medzinárodnú prezentáciu tohto dokumentárneho bohatstva v rámci celosvetovej kultúrnej a informačnej výmeny.

Druhým projektom je výber z fondu arabských, perzských a tureckých kníh sarajevského zberateľa - literáta Safveta bega Bašagica, ktorý je uložený v Univerzítnej knižnici v Bratislave. Táto zbierka okrem bežných prác, štandardných vedeckých kníh alebo krásnej literatúry obsahuje aj diela mimoriadnej kvality, ktoré majú význam pre históriu svetovej, najmä islamskej kultúry, iné sú vzácnym

prameňom pre históriu a kultúru Bosny. V prvej etape sa počíta s digitalizáciou rukopisu Al-Farabího /r.950/ Kitab fi'l-mantiğ, prepísaného r.1704. Rukopis obsahuje súbor jeho prác o logike, z ktorého mnohé state ešte neboli publikované. Prezentáciou rukopisu na CD-ROM by sa prvýkrát kompletne publikoval najväčší súbor prác Al-Farabího a taktó by sa sprístupnil aj pre ďalšie vedecké badanie.

Proces digitálneho počítačového spracovania dokumentačného dedičstva, ktoré Slovenský výbor pre program UNESCO „Pamät' sveta“ plánuje postupne realizovať, je vysoko náročný na vybudovanie a technické vybavenie digitalizačného publikačného pracoviska vzhľadom na značné finančné náklady. Preto uvítame všetky formy sponzorských príspevkov na preklenutie prvotných nákladov na jeho realizáciu.

Jozef Hanus

Diskusia

Komunikácia a archívny systém

V súvislosti s reformou miestnej štátnej správy a jej dopadmi na okresné archívy /lebo len ich sa citelne dotkla/ som sa opätovne vrátil k prečítaniu všetkých čísiel Fóra archívárov. Veľmi zaujímavé je čítanie najmä tých príspevkov, ktorých témou je komunikácia v archívnom systéme. Verím, že som nebol sám, koľko súčasný stav, najmä okresných archívov, prinútil pozrieť sa dozadu a porovnať to, čo bolo, s tým, čo by sme ako archívári chceli a s tým, čo máme. Nie je dôvod rekapitulovať jednotlivé príspevky, každý si ich môže prečítať znovu. Ohmcdzím sa len na konštatovanie môjho dojmu, že komunikácia v archívnom systéme na Slovensku je príliš zložitá na to, aby mohla fungovať. Tu mám opätovne na mysli

najmä situáciu okresného archívnicva, ale okresné archívy sú /?/ súčasťou jednotného archívneho systému. Pre vysvetlenie môjho konštatovania sa nebudem môcť vyhnúť uvedeniu všeobecne známych skutočností, vynasnažím sa byť stručným.

Zriaďovateľom okresných archívov sú okresné úrady /niektoré/, ktoré ich riadia finančne, materiálovo i kádrovo /odborné riadenie zabezpečuje OAaSS/. Okresné úrady sú zas riadené najmä cez rozpočet, krajskými úradmi a tie opäť prostredníctvom rozpočtu závisia od ministerstva financií. Isteže, riadenie je komplexnejšia činnosť ako určovanie rozpočtu, ale niet pochyb, že prideľovanie financií je jeho najdôležitejším nástrojom.

Nemá význam na tomto mieste vypočítavať „paradoxy“, ktoré sa vyskytli a pretrvávajú po reforme miestnej štátnej správy v súvislosti s okresnými archívmi. OAaSS ich má zaiste zmapované a vie o nich z „hlásení“ jednotlivých riaditeľov. Ide len o to, či OAaSS bude mať dost' presvedčivosti, aby v rámci horizontálnej komunikácie /OAaSS- Odbor technický a technický - ministerstvo financií - krajské úrady - okresné úrady/ došlo k náprave. Že prečo spomínam pri snahe o nápravu len OAaSS je myslím jasné. Okresné archívy nemali a nebudú mať možnosť ovplyvniť okresné, tým menej krajské úrady a už vôbec nie ministerstvo financií a pridelovanie finančných prostriedkov ide zhora nadol. Napriek dobre mieneným a vykonaným inštrukciám a usmerneniam OAaSS určeným okresným úradom v záležitostiach okresných archívov je situácia okresných archívov žalostná a tento stav je krokom späť. Rozdiely medzi archívmi, ktorých zriaďovateľom je Sekcia verejnej správy MV /SNA,ŠOBA a ŠÚBA/ a okresnými archívmi sa prehľbuje a fixuje a rozdiely, často markantné sú i medzi jednotlivými okresnými archívmi,

Za tohto stavu komunikácia v archívnom systéme je dost' iluzórna, lebo sa uskutočňuje medzi nekompatibilnými zložkami. Keby aj niekto tvrdil, že štátne

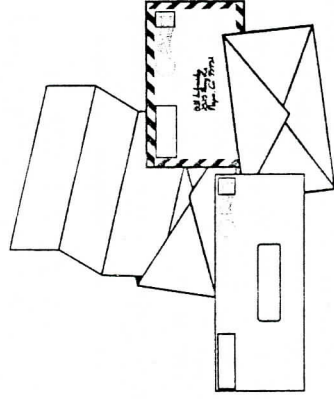
archívy u nás sú kompatibilné, tak pri množstve nezosynchronizovaných vertikálnych a horizontálnych komunikačných liniek je výsledok ten istý.

Riešením je zabezpečenie jednotnosti slovenského archívneho systému, čím sa vytvorí i podmienky na zmysuplnú a efektívnu komunikáciu. Príprava archívneho zákona je jedinečnou a možno i poslednou možnosťou. Prečo by sme v tejto súvislosti nenapodobnili taliansky model, kde na ministerstve kultúry zriadené ústredné riaditeľstvo archívov riadi, usmerňuje a finančne zabezpečuje činnosť ústredného archívu štátu, až 94 štátnych archívov, 40 sekcií štátnych archívov v mestách osobitného významu a 18 archívnych inšpektorátov, kontroluje archívy verejných organizácií a tie súkromné archívy, ktoré boli prehlásené za archívy historického záujmu, spravuje ústredné laboratóriá pre reprografiu, konzervovanie a reštaurovanie archívnych dokumentov.

V našich podmienkach by stačilo, keby o príslušné úseky /technický, ekonomický/ posilnený a trochu rozšírený OAaSS bol zriaďovateľom jedného národného archívu, banského archívu, 46 štátnych archívov /bývalé oblasťné, okresné a archívy miest Bratislava a Košice spolu/. Súčasne by vykonával dozor 18 archívov osobitného významu. V druhom variante

/len štátne archívy/ by sa dalo uvažovať o znížení počtu štátnych archívov vytvorením pobočiek jednotlivých štátnych archívov v počte 3-5 podľa územnej /kraje- okresy/ príslušnosti.

O uprednostnení niektorej z možností by rozhodovala ekonomická výhodnosť. Možnosti vytvorenia jednotnej siete archívov je iste viac a verím, že diskusia na túto tému prinesie mnoho užitočných podnetov, ktoré komisia odborníkov posúdi a po všestrannej analýze odporučí prijať ten najvýhodnejší systém jednotného archívnictva. O jeho výhodách netreba myslím, obšírnejšie sa rozpisovať. A nevhody? Sú vôbec nejaké? A prevážia nad výhodami? Stavovská spoločnosť archívárov má možnosť a povinnosť zorganizovať a inštitucionalizovať túto diskusiu. A každý archívár, ktorému záleží na rozvoji archívnictva by sa mal pripojiť k

úsiliu zaviesť skutočne jednotný systém. Som presvedčený, že tento príspevok vyvolá odozvu a polemiku, preto som aj napísal. Nepovažujem svoje myšlienky na túto tému za nové, už dávnejšie sa v „kuloároch“ na túto tému diskutuje. Je celkom možné, že aj tento môj pokus ostane visieť vo vzduchoprázdne, že „bojujem s veternými mlynni“ /nie sám/. Nemožno však očakávať, že nám niekto niečo dá len tak. Tak tomu bolo aj v minulosti, všetko, čo je možné v súvislosti s archívnictvom na Slovensku označiť za pozitívne nebolo darom z nebies, lež výsledkom snaženia a práce aspoň dvoch generácií archívárov. A aj častých, vo svojom čase zbytočne sa zdajúcich pokusov.

Juraj Turcsány

Z našej pošty

V minulom čísle Fóra sme Vás informovali o tom, že Národná spoločnosť talianskych archívárov sa obrátila na nás listom, ktorý sme v pôvodnom znení publikovali. Bližšie informácie o tejto novej spolupráci Vám prinášame:

A.N.A.I.

Talianske národné archívne združenie

C. Vittorio Emanuele II, 209-00186 Roma

Smernice pre vzdelávací kurz

I. Úvod

Formácia je jeden z najdôležitejších prvkov zmeny a vývoja, s ktorou sa musí každý systém vyrovnávať, aby úspešne splnil svoju úlohu a povinnosť voči občanom, užívateľom alebo zákazníkom.

Je paradoxné, že v Taliansku ten, kto musí zhromažďovať, triediť, usporadúvať a inventarizovať všetky informácie a podklady, potrebné k tvorbe zisku, alebo k službám, nemá možnosť čerpať zo vzdelávacieho procesu, buď na školskej úrovni alebo počas práce. Podľa štatistik ľudí, ktorí chcú alebo by radi vykonávali túto prácu, sú ženy alebo mladí ľudia, ktorí sú v ťažkej situácii na trhu práce a majú nedostatočné vzdelanie. Zvlášť ten, kto už pracuje v tejto oblasti, nemá možnosť získať najnovšie informácie, aby prispôsobil svoju prácu legislatívnej zmene, ktorá si vyžaduje priehľadnosť a sprístupnenie správnych aktov.

Talianske národné archívne združenie prijalo naliehavú úlohu experimentálneho vzdelávania v úplne novej oblasti s cieľom zlepšiť profesionálnu stránku a výmenu skúseností, čo môže priniesť možnosť nových pracovných príležitostí, zaručiť lepšiu správu toho, čo už existuje, a ušetriť veľa času a peňazí.

2. Existujúci a formatívny vklad

V Taliansku, tak ako aj v iných európskych krajinách, je špecifická formácia v tomto sektore zastaralá. Štátne archívne školy, ktoré boli donedávna jediným tradičným miestom, kde mohli talianski archívári študovať, a ktorých školské poriadky sú v platnosti od roku 1911, predkladajú doteraz programy založené na latinskej paleografii, stredovekej diplomatike, histórii inštitúcií od stredoveku po novovek, v najlepšíom

pripade do zjednotenia Talianska, len s niekoľkými zmienkami o súčasných inštitúciách, o diplommatike súčasných dokumentov a o použití informačnej technológie.

Len nedávno Archívna správa vykonala reorganizáciu starých archívnych škôl a vypracovala novú úpravu, ktorá na nešťastie, zatiaľ ešte nie je v platnosti, ale aj táto zostáva v tradičnom rámci paleograficko-diplomatického smerovania, daného doteraz platným zákonom /D.P.R. 1409/63/, na ktorý nadväzuje systém pravidiel.

Vieme, že regióny - miestne a súkromné inštitúcie - venujú na vzdelávanie v tomto sektore menej ako 1% výdavkov na osobu. Skutočne významný údaj, ktorý dokazuje ako ďaleko je Taliansko od európskych cieľov, čo sa týka vzdelávania.

Univerzity začali vsúvať do učebného plánu „Základy archivistiky a diplomatiky“ a v posledných rokoch zriadili zmiešané archívno-knihovnícke kurzy o „Zachovaní kultúrneho majetku“, ktoré „Národná rada kultúrneho vlastníctva“ považuje za stále nedostatočné na výchovu skutočných odborníkov v archívniectve.

Blízko týchto inštitúcií sú mnohé súkromné subjekty, ktoré v kurzoch a seminároch analyzujú jednotlivé témy a

ponúkajú príležitostné možnosti vzdelávania.

3. Legislatívne zmeny

Je zaujímavé, že žiadosti o tieto kurzy vzrastajú, ale zostávajú väčšinou nezodpovedané. Tento vzrast je pochopiteľný vzhľadom na radikálnu zmenu v administratíve, spôsobenú technologickým rozvojom, ktorú zaviedli nedávne legislatívne opatrenia týkajúce sa informačných postupov v správe.

Zákon 142 o miestnej samospráve a zákon 241 o správnych postupoch a prístup k správnyim aktom, oba z roku 1990, privedli Taliansko na rovnakú úroveň so západnými krajinami v starostlivosti o občanov vo vzťahu k verejnej správe.

V oboch týchto zákonoch môžeme nájsť pravidlá, ktoré regulujú usporiadanie a pohyb záznamov, upravujú prácu s dokumentami na ministerstvách, úradoch a v archívnych službách kvôli tomu, aby sa ľahko našli záznamy a informácie a tiež aby bol určený predstaviteľ, zodpovedný za túto činnosť.

Odvtedy čo bola zriadená AIPA zákonom z roku 1993, článok č.39, jej úrady sú poverené plánovať a spravovať elektronické informačné systémy a odkedy finančný zákon z roku 1994 dovolil preniesť papierové archívy na CD-ROM nosiče, majúce rovnakú právnu hodnotu,

požiadavka na vzdelávanie naliehavo a neustále vzrastá.

4. Predkladajúci subjekt

ANAI, aby splnila túto požiadavku, chce organizovať vzdelávací kurz. ANAI chce cez tento projekt uskutočniť svoje ciele a v súlade s čl. 2 a 3 potvrdiť, že „zdrúženie chce podporovať odbornú formáciu archivárov, vzťahy medzi talianskymi a európskymi archivármi, pomáhať na národnej i medzinárodnej úrovni, podnecovať odbornosť archivárov a podporovať štúdium problémov vznikajúcich zo správy archivov“.

ANAI, ktorá má 1300 členov - štátnych zamestnancov, riaditeľov štátnych archivov, archivárov z verejnej správy i súkromného sektora, univerzitných profesorov, profesionálnych archivárov - je neziskové združenie so sídlom v Ríme, založená v roku 1949, má svoju právnú subjektivitu, svoj štatút a je zaregistrovaná pod číslom 6718/4089.

5. Ciele

ANAI a iné predkladajúce subjekty chcú organizovať vzdelávací kurz o súčasných archívoch, ktorý sa zameria na novú archívnu technológiu, súčasnú archívnu vedu a diplomatiku. Bude organizovaný veľmi pružne, berúc do úvahy európske skúsenosti.

Projekt má za cieľ pripraviť odborníkov na správu záznamov v štandardných modelových technikách, v elektronickom informačnom systéme postupnými krokmi v priebehu práce. Je začlenený do programu „Leonardo da Vinci“, uskutočňuje novú politiku Európskeho spoločenstva o podpore odbornosti a spľha tieto hlavné úlohy:

- získavanie nových schopností
- nový vzťah medzi odbornými školami a firmami
- rozšírenie vedomostí prostriedkami informačnej spoločnosti, majúc na zreteli neustále dopĺňanie vedomostí.

Návrh ANAI mieni vo všeobecnom záujme podporiť rozšírenie modernej archívnej vedy a prispieť k lepšej správe archívu.

6. Organizácia a charakter kurzu

Vzdelávanie bude organizované ako priebežná práca v postupných cykloch, začínajú prvým stupňom a osloví špecifických pracovníkov.

Táto prvá fáza bude priležitouťou na oznámenie sa s novou metodológiou a prinesie predovšetkým výmenu novozískaných zručností. Budú vyškolení niektorí schopnejší pracovníci, ktorí sa stanú tútormi a budú sa neskôr starať o nové pracovné skupiny.

Prijímateľmi sú:

- štátni archivári z verejných alebo súkromných úradov,
- odborníci v archívnej vede /univerzitní profesori, odborníci v slobodnom povolani atď./,
- pracovníci špecializovaných spoločností v archívnych službách,

a každý, kto má záujem o výmenu skúseností.

Trvanie:

Predpokladá sa, že kurz bude trvať dva roky, začínajúc od konca roka 1996 a bude ukončený v roku 1998. Prvý a druhý kurz bude organizovaný v roku 1997, tretí a štvrtý v roku 1998.

Technika vzdelávania:

Mnohé kurzy budú intenzívne alebo diaľkové a budú prebiehať v každej zainteresovanej krajine.

Technika záujmových skupín a semináre monitorujúce prácu majú prehliť témy, s ktorými sa zaoberajú, majú viesť k výmene nových vedomostí cez simulované situácie zainteresujúc všetkých účastníkov, aj samotných učiteľov, ktorí budú viesť kurz. Každý kurz bude riadený tútorom.

Materiál používaný pri vzdelávaní:

Počas kurzu budú používané a vypracované:

- papierové nosiče: knihy, príručky
- elektronické materiály: diskety, CD-ROM, databáza, kombinované prostriedky, Internet atď.

1. modul: Diplomatika súčasného záznamu - právne a správne aspekty /rozlíčné druhy záznamov, právna hodnota, sústava záznamov a ich uschovanie, analýza pravidiel/

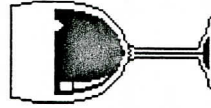
2. modul: Všeobecné aspekty: správa záznamov a manipulácia s nimi /organizácia a práca súčasného archívu, pohyb a správa záznamov, registrácia pošty, všeobecné pravidlá klasifikácie, zriaďovacie a organizačné miesta/

3. modul: Súčasný archív: k vzťahovému usporiadaniu /vytváranie spisu a usporiadanie do archívnych fondov, úprava práva prístupu, vnútorné smernice a vnútorná zmluvná služba, definícia vybraných pravidiel, elektronické nástroje vyhľadávania, získavanie thezauru a informácií/

4. modul: Nové technológie pre vzťahové usporiadanie: Elektronický archív /analýza integrovaného systému pre správu elektronických záznamov, právny systém, používanie medzinárodných noriem, náklady a zisky, kvalitná archívna služba: ISO 9000/.

Tento projekt je len návrh na vzdelávací kurz a ANAI očakáva ďalšie návrhy a pripomienky.

/Preklad: V.Morišová/

JUBILANTI

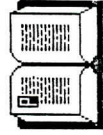
Andrea Miková

Štátny oblastný archív Banská Bystrica

Dr. Juraj Kodaj

Archív mesta Bratislava

K životnému jubileu našim kolegom, členom SSA želáme hlavne dobré zdravie, vnútornú pohodu a pokoj, veľa pracovných a osobných úspechov, tvorivú atmosféru na pracovisku a pokojné a šťastné chvíle v kruhu Vašich najbližších.

KNIŽNÉ NOVINKY

Chalupecký, J.: Z minulosti Lubicce. Zborník k 725. výročiu získania mestských práv

1271 - 1996. Lubica 1996, 165 s., 8 s. farebných príloh.

Historické povedomie miest a obcí na Spiši je už tradične vysoké. Ich obyvatelia si históriu vážia. Preto nie je ničím mimoriadnym pomerne časté vychádzanie historických publikácií. Chvályhodné je, že ich zostavovaním sú poverovaní odborníci.

Obsah zborníka je tradičný - od pravekého a stredovekého osídlenia až po súčasnosť. Kriticky musíme podotknúť, že nie všetky kapitoly tvoria harmonický celok a sú informačne nasýtené. Preto sa stretávame

aj s nerovnakým a nehistorickým prístupom niektorých autorov. Občanom Ľubice je však táto publikácia určite blízka, veď sa môžu dočítať o kresťanských dejinách, hospodárskych pomeroch, remese a obchode.

Hleba, E.: Lekári a Spiš. Prešov 1996, 76 s.

Prof. Hleba vo svojej brožovanej publikácii približuje 128 lekárov, ktorí sa na Spiši narodili, žili, prípadne tu pôsobili. Najviac týchto významných ľudí pochádzalo z Kežmarku a Levoče.

poľnohospodárskom družstve, lesoch, školstve, spolkoch, požiariectve, telovýchove a športe, umelecko-historických pamiatkach a o slávnych osobnostiach svojho mesta.

Knižička je užitočná hlavne pre školské účely. Okrem stručných biografických údajov tu môžeme nájsť Hipokratovu prísahu a biografie najslávnejších lekárov v dejinách medicíny.

Švorc, P.: Zakliata krajina /Podkarpatská Rus 1918 - 1946/ Prešov 1996, 127 s.

V slovenskej historiografii nepatria dejiny Podkarpatskej Rusi 1918 - 1946 k podrobne spracovaným. Krajina s rozlohou okolo 13.000 km² patrila v 20. storočí do viacerých štátnych útvarov a mala v nich aj rozličné postavenie, spravidla nie také, aké si želalo jej obyvateľstvo. Pozornosť autora sa v knihe sústredila predovšetkým na roky 1918 - 1939, keď bola Podkarpatská Rus súčasťou

Československa a to na hospodárske pomery, politický život a politické strany. Osobitnú kapitolu autor venuje zápasu o autonómiu, iredeňte a separatizmu na Podkarpatskej Rusi. Informatívne popisuje roky okupácie horthyovským Maďarskom a záver venuje pripojeniu Padkarpatskej Rusi k Sovietskemu zväzu.

Zuzana Kollárová

Servis pre Vás

Predstavujeme niektoré výrobky firmy NESCHEN

V januárovom čísle Fóra archivárov sme si mohli prečítať novú ponuku firmy Slovakograf Nové Zámky, ktorá nadviazala obchodné kontakty s nemeckou firmou NESCHEN a do tohto roku sa stala jej výhradným zástupcom na Slovensku.

Firma Neschen patrí medzi najväčších európskych výrobcov rôznych druhov ochranných farebných a bezfarebných fólií, pomocok na reštaurovanie a ochranu dokumentov a kníh, lepidiel, samolepiacich pásov, laminovacích zariadení. Samozrejme, výrobný program tejto firmy je podstatne širší.

Pre toho, kto sa trochu zaujíma o problematiku ochrany dokumentov, ich konzervovania a reštaurovania, je firma Neschen známa. Neschen má viac ako štyridsaťročné skúsenosti so spracovaním lepidlových systémov bez rozpúšťadiel. V súčasnosti patrí medzi špičkových producentov adhezívnych technológií. Výroba, nanášanie a aplikácia lepidiel je ekologicky veľmi priaznivá. Táto výroba viedla firmu k tomu, že sa už dlhšiu dobu venuje vývoju a výrobe kvalitných produktov - od ochranných fólií na fotografie, plagáty, knihy až po samolepiace pásky určené na opravy dokumentov, kníh a pod.

Po konzervovaní a reštaurovaní dokumentov sa často stretávame s tým, že menšie či väčšie poškodenia, spôsobené roztrhnutím papierových dokumentov alebo stránok kníh sú opravené rôznymi druhmi lepiacich či samolepiacich pásov. V mnohých prípadoch však po dlhšom čase dochádza k tomu, že lepidlá z týchto pásov po istom čase spôsobujú zhnednutia opraveného miesta a často i poškodenie a zlepenie okolitých vrstiev papiera. Odstraňovanie týchto dôsledkov môže byť potom veľmi náročné. Z uvedených dôvodov vyvinula firma vysokokvalitné pásky práve na takéto druhy poškodenia. Tieto produkty sú odskúšané a používané na tieto účely aj na profesionálnych pracoviskách. Z tohto sortimentu uvidíme aspoň najpoužívanejšie produkty pri reštaurovaní papierových dokumentov a kníh.

Filmoplast P je špeciálny, bezdrevný, transparentný papier hrúbky 23 µm. Papier je impregnovaný uhlíčitom vápenatým, ktorý slúži ako tlmiace činidlo voči škodlivým vplyvom kyslých degradačných faktorov. Na papier je jednostranne nanesená tenká vrstva polyakrylátového lepidla v hrúbke 25 g/m². Lepidlová strana je krytá vrstvou silikónového papiera. Filmoplast P je určený na opravy natrhnutých listov papiera, stránok kníh a

pod. Jeho aplikácia je veľmi jednoduchá. Obyčajne sa dodáva v roľkách 10 m x 40 cm alebo v páskach 50 m x 1,3 /2,4/ cm, prípadne formát podľa špeciálnej požiadavky zákazníka.

Filmoplast P1 je modifikáciou Filmoplastu P líšiaca sa len vo farebnom odtieni, ktorý je trochu tmavší /niekoľko odtieňov žltej až slabo hnejdej farby/.

Filmoplast P 90 je bezdrevný, biely, špeciálny papier hrúbky 84 µm. V porovnaní s Filmoplastom P je hrubší a silnejší. Je rovnako puľfovaný uhlícitanom vápenatým s jednostranne nanesenou vrstvou polyakrylátového lepidla, ktorá je chránená silikónovým papierom. Používa sa na opravy podlepovaním alebo na zosilňovanie vnútorných zložiek v chrbtovej časti kníh. Dodáva sa v podobných formátoch ako Filmoplast P.

Filmoplast P 91 je modifikáciou Filmoplastu P 90 v inom farebnom odtieni.

Filmoplast R je ľahký, transparentný, technický japonský papier s vysokým obsahom atacelulózy hrúbky 34 µm, puľfovaný uhlícitanom horečnatým. Nanesená vrstva polyakrylátového lepidla má hrúbku 20 g/m². Je určený na reštaurovanie papiera za tepla, pri teplote okolo 120 - 150°C ručným alebo strojovým spôsobom. Vzhľadom na tieto požiadavky je jeho použitie technicky náročnejšie.

Na záver chceme poznamenať, že aplikácia a použitie najmä výrobkov Filmoplast P a P 90 je veľmi jednoduché a nenáročné, ich kvalita je dlhodobo odskúšaná z hľadiska stálosti a trvanlivosti a môžeme ich odporučiť na horeuvedené účely.

Jozef Hanus

Názov	Dĺžka /m/	Šírka	Cena Sk bez DPH 23%
Číslo		kotúča /cm/	

filmoplast P

26312	50	1,3	2805,00
25360	50	2	432,00
26325	50	2	4317,00
25361	50	4	864,00
25193	10	40	1167,00

FILMOPLAST P dodávame tiež vo farebnom prevedení tónu starého papiera pod označením P 1

filmoplast P 90

26251	50	1.3	2805.00
25454	50	2	432.00
26252	50	2	4317.00
26255	50	4	1167.00

FILMOPLAST P 90 je aj vo farebnom prevedení tónu starého papiera pod označením

P 91

filmoplast R

26200	50	2	201.00
26201	50	31	2442.00
26202	50	41	3228.00
26203	50	62	4884.00
38514	200	31	9765.00
38687	200	41	12915.00
38078	200	62	19530.00

filmoplast SH

42400	25	1.3	243.00
42401	25	2	375.00
42402	25	3	561.00
26322	25	1.3	2427.00
26323	25	2	3735.00
26324	25	3	5601.00

filmoplast T je v 8 farebných prevedeniach

10	3	267.00
10	5	366.00
10	8	513.00
10	31	1683.00
10	62	3369.00
10	124	6735.00

OSOBNOSTI

Jozef Kočíš

V tejto rubrike predstavuje FA osobnosti, ktoré sú pre nás už viac či menej minulosťou. Svojim príspevkom by som chcela pripomenúť človeka, z ktorého práca a osobné, morálne vlastnosti vytvorili osobnosť, ktorá neustále utvárala a utvára odborný i ľudský profil mnohých z nás.

Hoci je už na zaslúžilom odpočinku, je to stále náš pán riaditeľ, Dr. Jozef Kočíš, CSc., popredný a výrazný predstaviteľ generácie, ktorá začala budovať základy moderného slovenského archívnicva.

Dr. J. Kočíš sa narodil 23. januára 1928 v Hurbanove. Maturoval na Štátnom gymnáziu v Komárne. V rokoch 1948 - 1953 študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave archívnicvo s históriou a filozofiou. Treba pripomenúť, že bol jedným z prvých žiakov profesora Alexandra Húščavu. Po absolútoriu až do roku 1955 pracoval vo vtedajšom Slovenskom ústrednom archíve v Bratislave. Od 1. mája 1955 až do 31. januára 1990 viedol kolekciú Štátneho oblastného archívu v Bytči. Akademický titul doktora filozofie získal v roku 1970, vedecká hodnosť kandidáta historických vied mu bola udelená v roku 1977 po

obhájení dizertácie na tému Stoličná správa na Orave v období feudalizmu.

Počas dlhoročného pôsobenia vo vedení archívu sa mu podarilo priviesť Štátny oblastný archív v Bytči medzi vedúce ústavy slovenského archívnicva. Fondy štátneho archívu sa začali v 50-tych rokoch zväzť do značne schátralého bytčianskeho zámku. Dr. J. Kočíš sa výrazne podieľal i na náročnej rekonštrukcii tohto skvostu renesančnej architektúry. Budoval nielen archív, zveľaďoval budovu, ale svojou odbornou prácou dokázal vždy nadvhnuť i kolegov a prezentovať myšlienku, že jednou z hlavných úloh archivára je sprístupňovanie archívneho materiálu. Dr. J. Kočíš, okrem iného, spracoval rozsiahly inventár fondu Oravská župa I. /1393/ 1584 - 1849, ako i inventár Thurzovskej korešpondencie 1541 - 1626. Bol spoluautorom a zostavovateľom Sprievodcu po archívnych fondoch Štátneho archívu v Bytči /1959/, ktorý bol jedným z prvých sprievodcov po archívnych fondoch, ktoré po vydaní vládneho nariadenia č.29/1954 Zb. o archívnicve na Slovensku, vyšli tlačou. Druhý zväzok sprievodcu po bytčianskom archíve sa zrodil tiež v rukách bývalého pána riaditeľa.

Dr. J. Kočíš bol dlhoročným erudovaným členom Vedeckej archívnej rady, redakčnej rady časopisu Slovenská archivistika i Ohodnocovacej komisie archívnej správy. Aktívne pracoval i v redakčnej rade zborníka Stredné Slovensko, bol predsedom Kružku považských historikov v Bytči, členom výboru Stredoslovenskej pobočky Slovenskej historickej spoločnosti v Banskej Bystrici i členom Ústredného výboru SHS v Bratislave.

Venoval sa náročnej odbornej činnosti, ale bol i rôznorodo publikačne činný. Spolupracoval na príprave zborníka Bytča 1378 - 1978, ktorý bol vydaný k šiestému výročiu mesta. V odborných časopisoch a najmä v Slovenskej archivistike publikoval celý rad významných štúdií. Bytčiansky archív, ako i jeho sídlo, renesančný zámok, sa stali témou dvoch samostatných prác Exkurzia do archívu a Bytčiansky zámok. Obe vyšli tlačou v roku 1974.

Dr. J. Kočíš i svojimi ďalšími prácami dokázal, že patrí medzi popredných autorov literatúry faktu na Slovensku. Dokonalá znalosť archívnych prameňov mu umožnila priblížiť nielen odborníkom, ale i laickej verejnosti autentické dobové fakty a údaje. Také sú práce Alžbeta Báthoryová a palatin Thurzo /1981/. Tretie vydanie tejto knihy je v súčasnosti na pultoch kníhkupectiev. Z archívnych písomností vychádzajú i ďalšie práce Neznamy Jánošík /1986/, Od Čachtíc po Strečno /1989/ ako i zatiaľ posledná práca Žofia Bošňáková a Teplička nad Váhom/1993/.

Rodák z južného Slovenska, zasvätili temer celý svoj život severnému Slovensku a najmä Považiu, ktoré sa stalo jeho druhým domovom a klenotnicou archívnych pokladov, z ktorých dokáže neustále čerpať a tvorivo využívať ich krásu a výrečnosť.

Jana Kurucárová

Redakčná rada: V. Nováková, L. Vrteľ, J. Hanus, Z. Kollárová, I.Graus,
V. Hrtánková, V.Morišová

Technická úprava: ŠOKA v Šali, J.Benciová

Náklad 350 ks

Povolilo : MK SR 1472/96